

Naam van de schout

Waar komt de naam Lombardsteeg vandaan? Waarom heeft Leiden een Schagensteeg? Wie woonde er in de Bouwelouwensteeg? Waar heeft de Spijkerboorsteeg zijn naam aan te danken? Hoeveel Molenstegen waren er vroeger in Leiden? Op deze en andere vragen geeft de historische serie Langs Leidse Stegen een antwoord.

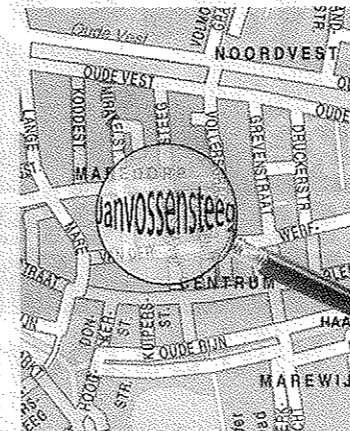
Vandaag: de Janvossensteeg

De Janvossensteeg loopt van de Oude Vest naar de Haarlemmerstraat. Aan de kant van de Haarlemmerstraat zijn verschillende winkels, waaronder een kledingzaak, een scharrelslager en een antiquariaat. Naarmate de Oude Vest dichterbij komt, neemt het winkelaanbod af, maar aan veel gevels is nog goed te zien dat ook hier vroeger winkels waren. Verder varieert de bebouwing van zeventiende-eeuwse monumenten tot twintigste-eeuwse nieuwbouw.

Dit stukje van de stad, in de hoek tussen Mare en Oude Rijn, lag tot halverwege de veertiende eeuw buiten de muren van Leiden. Hier was een klein bewoond gebied, het Marendorp, dat formeel op Leiderdorps grondgebied lag, maar in de praktijk redelijk zelfstandig was. Het had een eigen schout en een eigen plaats waar recht gesproken werd, de 'rode steen' op de kruising van de Haarlemmerstraat, toen nog Heerstraat of Grote Straat geheten, en de Donkersteeg.

Nadat Leiden in 1346 van de Hollandse gravin Margaretha toestemming had gekregen om de stad aan alle kanten met zo'n 750 meter uit te breiden, begon men nieuwe vestwallen en stadsgrachten aan te leggen. Toen in 1355 echter Margaretha's zoon Willem V de macht greep, trok hij het door zijn moeder verleende privilege voor stadsuitbreiding weer in en mocht alleen het deel dat op dat moment ook daadwerkelijk van vesten en grachten was voorzien, bij de stad blijven. Hiertoe behoorde het gebied aan weerszijden van de Mare, dat door het graven van een nieuwe vestgracht ten noorden van de Oude Rijn, de tegenwoordige Oude Vest, binnen de grenzen van Leiden was komen te liggen.

Deze annexatie betekende dat Marendorp zijn relatieve zelfstandigheid verloor en geen eigen schout meer nodig had.

De schout van Leiden was hier nu immers verantwoordelijk voor de rechtspraak. Jan (de) Vos, die vanaf 1345 schout van het Marendorp was geweest, werd schout van Leiderdorp. Hij bleef echter betrokken bij Leiden en het Marendorp, want in de bronnen komen we hem na die tijd nog tegen als schepen en burgemeester van Leiden en als betrokkene bij de verkoop van een huis in het Marendorp.

Het is duidelijk dat de Janvossensteeg zijn naam dankt aan schout Jan (de) Vos, waarschijnlijk omdat hij er lange tijd woonde. Bijzonder is dat de steeg zijn naam door de eeuwen heen gehouden heeft, zij het met wat variatie in de spelling. Zo heet hij in 1429 Jans Vossteghe, in 1586 Jan Vos Steech en in 1894 Jan Vossensteeg. Nu heet hij officieel Janvossensteeg, met de voor- en de achternaam van de voormalige schout als één woord aan elkaar geschreven. Het is wel vreemd dat de naam van deze steeg tegen elke vorm van logica in werd veranderd en vergelijkbare namen van andere Leidse stegen niet.

TANNEKE SCHOONHEIM

Dr. Schoonheim werkt op Instituut voor Nederlandse Lexicologie in Leiden.
Reageren: tanneke.schoonheim@inl.nl

JANVOSSSENSTEEG

